

Dr Dragan Martinović,
Dragan Branković stručni saradnik,
Učiteljski fakultet Beograd

USLOVI I OPREMLJENOST OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA I MIŠLJENJE UČENIKA O OSNOVNIM ČINIOCIMA I EFEKTIMA NASTAVE FIZIČKOG VASPITANJA

Uvod:

Nastava fizičkog vaspitanja trebalo bi da obezbedi optimalne uslove za pravilan psiho-fizički razvoj učenika i njihovo obrazovanje na planu fizičke kulture.

Uslovi rada su značajni za ostvarivanje željenih rezultata. U skladu sa materijalnim mogućnostima potrebno je ulagati napore i boriti se za što bolje i civilizovanije uslove u kojima će učenici vežbati, takmičiti se i rekreirati.

Maksimalna angažovanost i motivisanost za rad nastavnika, a zatim i učenika, preduslov su kvalitetne i uspešne nastave fizičkog vaspitanja.

Među kandidatima za upis na Učiteljski fakultet sprovedena je anketa na osnovu koje su kandidati trebali da **procene kvalitet osnovnih u odnosu na srednje škole** po pitanjima vezanim za materijalno-tehničke uslove i opremljenost, doprinos i uticaj nastave, kao i nastavnika fizičkog vaspitanja razvoju individualnih interesovanja iz oblasti fizičkog vaspitanja, sporta i rekreacije.

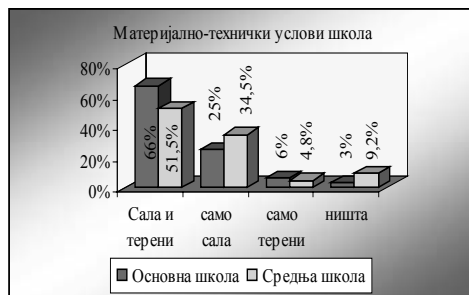
Anketirano je 358 kandidata. Svi su se izjasnili o pitanjima vezanim za osnovne škole, dok jedan kandidat nije dao odgovore na pitanja vezana za srednju školu. Odgovori su bili anonimni i nisu uticali na status ispitanika.

Interpretacija rezultata:

Opremljenost škola za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja je procenjivana na osnovu kvaliteta materijalno-tehničkih uslova .

Osnovne škole su u 66% (237 od 358) posedovale i fiskulturnu salu i otvorene terene, dok je svega 51,5% (184 od 357) srednjih škola imalo iste uslove za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja. Samo fiskulturnu salu je imalo 25% (90 od 358) osnovnih i 34,5% (123 od 357) srednjih škola. Samo otvorene sportske terene je imalo 6% (21 od 358) osnovnih i 4,8% (17 od 357) srednjih škola. Ništa od navedenih uslova za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja nije imalo oko 3% osnovnih i čak 9,2% srednjih škola.

Skoro 70% ispitanika (249 od 358) je uslove za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja u osnovnim školama ocenilo kao odlične i vrlo dobre, 80 ispitanika (22%) kao osrednje, dok je 29 ispitanika (8%) uslove ocenilo kao slabe. Za razliku od osnovnih škola, svega 53,2% ispitanika (190 od 357) je uslove u srednjim školama ocenilo kao odlične i vrlo dobre, 110 ispitanika (30,8%) kao osrednje i čak 57 ispitanika ili skoro 16% kao slabe.

Skoro polovina srednjih škola ima osrednje ili slabe uslove za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja. Materijalno-tehnički uslovi direktno određuju kvalitet nastave. Normative prostora i opreme trebalo bi primenjivati i češće kontrolisati, postavljati veće i strožije zahteve i norme, težiti „idealnim“ uslovima i ne zadovoljavati se prosekom.

Iskorišćenost postojećih uslova i opreme, i zastupljenost sportsko-rekreativnih aktivnosti u školama.

Kandidati su ocenama od 1-5 procenili u kojoj meri su nastavnici fizičkog vaspitanja koristili postojeće uslove u školama. Maksimalnu ocenu pet (5) imali smo kod 164 ispitanih (46%) kada su u pitanju osnovne škole i kod 119 ispitanih (33,3%) kada su u pitanju srednje škole. Ocenu četiri (4) kod 103 ispitanika kandidata (29%) za osnovne, odnosno kod 128 (35,9%) za srednje škole. U dobroj meri – ocena tri (3), nastavnici su koristili postojeće uslove po mišljenju 60 kandidata (17%) u osnovnim, tj. 65 (18,2%) kandidata u srednjim školama. Ocenu dva (2) je dalo 28 ispitanih ili oko 8% za osnovne, odnosno 32 ispitanika (9%) za srednje škole. Ocenu jedan (1) je dalo samo 3 kandidata (svuga 0,9%) za osnovne, dok je 13 kandidata ili 3,6% za srednje škole.

Po mišljenju ispitanih kandidata nastavnici su u čak 75% slučajeva odlično ili vrlo dobro koristili postojeće uslove u osnovnim školama, dok je u srednjim školama taj procenat takođe veoma visok – 69,2%. Iako se pokazalo da uslovi i opremljenost škola za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja nisu odgovarajući, nastavnici su postojeće uslove odlično koristili. To nam je ohrabrenje, da bi i bolje uslove nastavnici adekvatno koristili i samim tim podigli nivo i uspešnost nastave fizičkog vaspitanja.

Zastupljenost sportsko-rekreativnih aktivnosti ispitali smo na osnovu učešća na krosevima, izletima i u kojoj meri se školskim takmičenjima pridavao značaj.

I u osnovnim, i usrednjim školama izleti se prilično retko organizuju. Najveći broj ispitanika imao je svega 2-4 izleta, kako u osnovnoj tako i u srednjoj školi. U osnovnoj školi dva izleta imalo je 105 ispitanih ili 29%, a u srednjoj 191 ili 53,5%. Četiri izleta u osnovnoj školi imalo je 149 ili 42% ispitanih, a u srednjoj 106 ili 29,7% ispitanih. Šest izleta u osnovnoj školi imalo je 68 ili 19% ispitanih, a u srednjoj 19 ili 5,3%. U osnovnoj školi osam izleta imalo je svega 36 ili 10% ispitanih, dok je u srednjoj školi osam izleta imalo svega 17 ispitanih ili 4,8%.

Većina ispitanih kandidata je u toku osnovne škole uzela učešće u nekom od školskih kroseva. Najveći broj kandidata je učestvovao na četiri krosa, i to 109 ili oko 30%, na osam i više kroseva učestvovalo je 61 ispitanik ili oko 17%. 45 ispitanih ili oko

13% nije uzelo učešće na krosu u toku osnovne škole. Što se tiče srednje škole situacija je drugačija. Najveći broj ispitanih kandidata 160 ili 44,8% nije učestvovalo na školskim krosevima u toku srednje škole. 18,5% ispitanih ili 66 kandidata je učestvovalo na 4 krosa, 6,7% ili 24 kandidata na 3 krosa, 14,8% ili 53 na dva krosa, dok je na jednom krosu uzelo učešće 12% ili 43 kandidata.

Sportsko-rekreativnim aktivnostima se u osnovnoj i srednjoj školi ne pridaje dovoljna pažnja. To se naročito odnosi na srednje škole. Više od polovine anketiranih je u toku srednje škole imalo do dva izleta, a skoro polovina nije učestvovala ni u jednom krosu. Vanškolske i sportsko-rekreativne aktivnosti bi morale biti zastupljenije i više vrednovane s obzirom na loš kvalitet prostora za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja u školama.

Uticaj nastave fizičkog vaspitanja na fizičke sposobnosti učenika, formiranje pozitivnog odnosa prema vežbanju i sticanje potrebnih znanja iz oblasti fizičkog vaspitanja.

Nastava fizičkog vaspitanja je doprinela poboljšanju fizičkih sposobnosti učenika osnovne škole, sa ocenom 5 kod 122 kandidata (34%), sa ocenom 4 kod 124 (35%), sa ocenom 3 kod 78 (22%), sa ocenom 2 kod 24 (oko 7%) i sa ocenom 1 kod svega 10 (oko 3%) ispitanih kandidata. U srednjoj školi je uticaj nastave ocenjen sa ocenom 5 kod 80 (22,4%), ocenom 4 kod 106 (29,7%), ocenom 3 kod 101 (28,3%), ocenom 2 kod 48 (13,4%) i sa ocenom jedan kod 22 (6,2%) ispitanih kandidata.

U srednjoj školi je tek malo više od pola anketiranih učenika (52,1%, ocene 5 i 4) zadovoljno uticajem nastave fizičkog vaspitanja na razvoj i poboljšanje fizičkih sposobnosti. To nam govori o postojanju želje kod učenika za razvojem i poboljšanjem svojih sposobnosti.

Kandidati su procenili doprinos nastave fizičkog vaspitanja vežbanju izvan časova fizičkog vaspitanja, u slobodno vreme. Nastava fizičkog vaspitanja u osnovnoj školi je imala izuzetan doprinos (ocena 5) po mišljenju 103 (29%) ispitanika. Ocenu 4 je dalo 106 (30%), ocenu 3 dalo je 75 (21%), ocenu 2 dalo je 44 (12%) i ocenu 1 dalo je 30 (8%) ispitanih kandidata. U srednjoj školi doprinos nastave fizičkog vaspitanja samostalnom vežbanju, po mišljenju ispitanih kandidata, je znatno manji, u odnosu na osnovnu školu. Ocenu 5 dalo je svega 70 ili 19,6% ispitanih, ocenu 4 je dalo 83 ili 23,2%, ocenu 3 je dalo 96 ili 26,9%, ocenu 2 je dalo 54 ili 15,1% i ocenu jedan čak 54 ili 15,1%.

Jedan od osnovnih ciljeva nastave fizičkog vaspitanja, da fizičko vežbanje postane trajna navika i sastavni deo života svakog pojedinca, ostvaren je po mišljenju svega 42,8% ispitanih kandidata (ocene 4 i 5), kada je u pitanju srednja škola. Uticaj nastave fizičkog vaspitanja na samostalno vežbanje u osnovnoj školi je ostvaren po mišljenju 59% kandidata. Bolji uslovi za vežbanje, atraktivniji i interesantniji sadržaji i veće angažovanje nastavnika fizičkog vaspitanja doprineće i većem učešću u vannastavnim aktivnostima i vežbanju u slobodno vreme.

Nastavnik fizičkog vaspitanja, kao činiac uspešne nastave.

Nastavnik fizičkog vaspitanja u srednjoj školi je doprineo da učenici vežbaju i izvan časova fizičkog vaspitanja, što je sa ocenom 5 ocenilo svega 76 ili 21,3%, sa ocenom 4 – 78 ili 21,8%, ocenom 3 – 80 ili 22,4%, ocenom 2 – 56 ili 15,7% i ocenom 1 čak 67 ili 18,8% ispitanih kandidata. Doprinos nastavnika fizičkog vaspitanja u osnovnoj školi samostalnom vežbanju je značajniji. Ocenom 5 se izjasnilo 105 (29,3%), četvorkom 90 (25,1%), trojkom 79 (22,1%), dvojkom 47 (13,1%) i ocenom 1 se izjasnilo 37 (10,3%) kandidata.

Svega 43,1% ispitanih kandidata je zadovoljno doprinosom nastavnika fizičkog vaspitanja (ocene 4 i 5) samostalnom vežbanju u slobodno vreme, kada je u pitanju srednja škola. U osnovnim školama je znatno bolja situacija, doprinosom nastavnika je zadovoljno 54,4% kandidata.

Nastavnik fizičkog vaspitanja u srednjoj školi se izuzetno založio da učenici upoznaju vrednosti fizičkog vaspitanja po mišljenju 188 ili 52,7% ispitanika, koji su to ocenili ocenama 5 (102 – 28,6%) i ocenom 4 (86 – 24,1%), prosečno se zalagao po mišljenju 72 ili 20,2% ispitanika, koji su to ocenili ocenom 3, a nedovoljno je upoznao učenike sa vrednostima fizičkog vaspitanja po mišljenju čak 97 ili 27,1% ispitanika. Oni su to ocenili sa 1 (38 – 10,6%) i 2 (59 – 16,5%). U osnovnoj školi nastavnik fizičkog vaspitanja se izuzetno zalagao da učenici upoznaju vrednost fizičkog vaspitanja po mišljenju čak 226 ili 63,1% kandidata (ocena 5 kod 129 – 36% i ocena 4 kod 97 – 27,1%), prosečno se zalagao (ocena 3) po mišljenju 76 – 21,2% kandidata, a nedovoljno se zalagao po mišljenju 56 ili 15,6% kandidata (ocena 1 kod 19 – 5,3% i ocena 2 kod 37 – 10,3%).

Nastavnik fizičkog vaspitanja je omogućio većini učenika da sagledaju vrednosti nastave fizičkog vaspitanja i u srednjoj, a naročito u osnovnoj školi. Učenici su svesni značaja nastave fizičkog vaspitanja, ali i nezadovoljni ostvarenim uticajem na razvoj fizičkih sposobnosti, a pre svega doprinosom da vežbaju i izvan časova fizičkog vaspitanja.

Zaključak:

Sa stanovišta društva fizičko vaspitanje ima neprocenjivi značaj. Predstavlja dominantan vid angažovanja mladih u fizičkoj kulturi, doprinoseći ostvarivanju cilja vaspitanja i obrazovanja u društvu.

Kandidati za upis na Učiteljski fakultet su znatno bolje ocenili osnovne škole u odnosu na srednje škole, po pitanju materijalno-tehničkih uslova, iskorišćenosti postojećih uslova od strane nastavnika fizičkog vaspitanja, zastupljenosti sportsko-rekreativnih sadržaja i školskih takmičenja. Takođe, po mišljenju ispitanih kandidata nastava fizičkog vaspitanja u osnovnoj školi je imala veći i značajniji uticaj na razvoj individualnih interesovanja vezanih za oblast fizičkog vaspitanja, sporta i rekreacije.

Angažovanje nastavnika fizičkog vaspitanja u osnovnim školama je na većem nivou, po mišljenju ispitanih kandidata. Doprinos i uticaj nastavnika kvalitetu nastave fizičkog vaspitanja je takođe na strani nastavnika osnovnih škola, u odnosu na nastavnike srednjih škola.

Nedovoljna materijalno-tehnička baza, zastareli nastavni programi, ali i nedovoljno angažovanje nastavnika fizičkog vaspitanja predstavljaju najveću prepreku uspešnom radu u oblasti fizičkog vaspitanja.

Literatura:

1. Barov, Dž., Mek, Dž.R. (1975): Merenje u fizičkom vaspitanju, Vuk Karadžić, Beograd
2. Višnjjić, D. (1996): Nastava fizičkog vaspitanja od 5-8 razreda osnovne škole – priručnik za studente, nastavnike i profesore, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
3. Višnjjić, D., Martinović, D. (2005): Metodika fizičkog vaspitanja, Učiteljski fakultet, Beograd
4. Martinović, D. (2003): Postignuća u nastavi fizičkog vaspitanja, Interprint, Beograd
5. Matić, M. (1978): Čas telesnog vežbanja, NIP „Partizan“, Beograd
6. Međedović, E., Martinović, D. (2006): Igra – izvor dečije radosti, Forum univerzitetskih nastavnika, Novi Pazar

SUMMARY

CONDITIONS AND EQUIPMENT OF ELEMENTARY AND HIGH SCHOOLS AND STUDENTS' OPINIONS ABOUT BASIC FACTS AND FACTORS IN THE PHYSICAL EDUCATION CURRICULUM

A survey has been performed regarding the curriculum of the physical education in elementary and high schools. It was performed when enrolling the faculty, and the candidates have expressed their opinion about both technical and material equipment in elementary and high schools, the amount of sports activities, as well as the influence of the physical education and its teachers on the individual development regarding the interests of sport, and recreation.

Key words: elementary and high school, technical and material equipment, physical education curriculum, teacher, teacher's faculty.

“Dan”, 7. februar 2008.

У СУСРЕТ НАУЧНИМ СКУПОВИМА ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Продужен рок за пријављивање

Пријављивање радова за научне скупове, који ће се, у организацији Црногорске спортске академије одржати од 3. до 6. априла у хотелу „Делфин“ у Бијелој пројужено је још десет дана. До сада је на адресу организатора пристигло 125 радова, што је рекордан број. Предсједник привременог одбора Конгреса је проф. др Павле Опавски. До сада смо објавили наслове 20 пријављених радова, а у данашњем броју објављујемо још десет: 20. Зоран Богдановић (Универзитет у Новом Пазару, Департаман за спорт, рехабилитацију и спортску рекреацију): „Утицај програмираног корективног вјежбања на кифотично држање тијела код основношколске популације“; 21. Зоран Богдановић (Универзитет у Новом Пазару, Департаман за спорт, рехабилитацију и спортску рекреацију): „Програмирано корективно вјежбање на часу физичког васпитања и лордотично држање тијела“; 22. Мирослав Радоман, Мирослав Смајић (ТИМС, Нови Сад): „Карактеристике резултата фудбалских утакмица у односу на елементе шута“; 23. Мирослав Смајић, Мирослав Радоман, Славко Молнар (ТИМС, Нови Сад): „Структура базично моторичких способности фудбалера узраста 10 – 12 го-

дина“; 24. Миломир Тривун (Факултет физичке културе, Источно Сарајево, БиХ): „Релације кајакарства, пливања и трчања као вид активности у природи“; 25. Миломир Тривун (Факултет физичке културе, Источно Сарајево, БиХ), Симо Вуковић (Факултет физичког васпитања и спорта, Бањалука, БиХ): „Ефекти наставе пливања код студената“; 26. Веско Миленковић, Драгана Алексић (Факултет за Физичку културу, Лепосавић, Србија): „Ефекти примјене елементарне спортске гимнастике на развој гинкости код ученица млађег школског узраста“; 27. Веско Миленковић, Драгана Алексић (Факултет за Физичку културу, Лепосавић, Србија): „Ефекти примјене елементарне спортске гимнастике на развој морфолошких карактеристика ученица млађег школског узраста“; 28. Ратко Станковић, Катарина Херодек, Сапа Бубањ (ФСФВ, Ниш, Србија): „Нове технологије у мјерењу скока удаљ из мјеста“; 29. Слободан Симовић, Снежана Бијелић (Факултет физичког васпитања и спорта Универзитета Бањалука, БиХ): „Дискриминативна анализа изабраних и одбачених кадета за уштеће у љетњој школи спорта у Трebinу 2007.“... Т.Б.